

Relativní časový význam deverbativních adjektiv *-ící/-oucí* a *-vší*

- **MČ II; Jelínek:** vztah (předčasnost/současnost) k času děje **predikátového slovesa**
- **PMČ:** vyjadřují aktuální vykonávání děje / že děj byl činitelem vykonán
- **Karlík:** segment -c- vyjadřuje časovou koreferenci verbálního obsahu participia s **nějakým časovým bodem či úsekem**

Tradičně (MČ II aj.):

	<i>předčasnost</i>	<i>současnost</i>
<i>od sloves dokonavých</i>	-(v)ší	x
<i>od sloves nedokonavých</i>	x	-ící/-oucí

- **formální i sémantická motivace přechodníky?** – zvláště sémantická je sporná: oslabené povědomí o gramatičnosti přechodníků, podstatně širší užívání deverbativních adjektiv

- **funkční mezery?**

- **imperfektivní předčasnost?**

(1) *Objeví-li se ve lhůtě 3 let od právní moci rozhodnutí o skončení dědického řízení dědic, který má přednost před skutečně **dědivšími**, musí mu dědictví být vydáno.*

(2) *Jarda Stanko a David Berdych, dva pilíře **stojivší** u zrodu i vzestupu agentury, se rozcházejí ve zlém, konkrétně David proti své vůli vlastní dítě po třech letech opouští.*

- **perfektivní následnost?**

(3) *Příprava se postupně přesune do herní fáze **vyvrcholící** soustředěním na turecké Riviéře.*

- zaplnění funkčních mezer **bezpříznakovým imperfektivem + lexikálním určením času?**

(4) *Tam byli nastěhováni Romové, **žijící dříve** v malých komunitách.*

(tj. nikoli ?živší/?žijivší)

(5) *Původní předlohu spisovatele Jaroslava Durycha adaptovali pro divadlo Petr Štindl (absolvent JAMU), Josef Kovalčuk, nynější šéf činohry a dramaturg ND v Praze, **působící předtím** v Brně, a J. A. Pitínský, známý ze spolupráce s brněnskými divadly.*

(tj. nikoli *působivší*)

(6) *Schalke, **hrající zítra** semifinále Poháru UEFA na Tenerife, zaplatilo za remízu v Karlsruhe vysokou cenu, když zápas pro zranění nedohráli útočníci Mulder a Max.*

(tj. nikoli *sehrající*)

- **jeden význam adjektiv -vší: absolutní minulost**

(7) *Za tuto stáj závodil celý nedávno **skončivší** ročník Huleš a není vyloučeno, že by ho mohl pro ten nadcházející nahradit právě Kaláb.*

(8) *Právě **proběhnuvší** summit zpečetil tento nový modus vivendi vzájemných vztahů.*

- je vztažným bodem relativního času **čas děje predikátového slovesa** (popř. zanořené predikace)??

(9) ... zbytek zápasu neměl s ligou nic společného a za zaznamenání stojí jen **vyloučení hostujícího** Lokvence kvůli zbytečnému faulu.

- deverbativní adjektiva vznikají **nominalizací** slovesného děje, účastní se vytváření **pojmenovací skupiny**; **časový význam by neměl záviset na predikaci**

(10) Když jsem si vzpomněl na zápas se sprostě **hrajícími** Kazachstánci, tak jsem si řekl, že třeba bude nakonec lepší vyhnout se ve čtvrtfinále dalšímu postsovětskému týmu.

(11 = zjednodušená 10) Vzpomínám si na sprostě **hrající** Kazachstánce.

(12) Vzpomínka na tank zčistajasna **se objevivší** před domem je ještě příliš živá.

a) rovina současnosti: vzpomínka je živá

b) rovina bližší minulosti: *tank* – předmět vzpomínky

c) rovina vzdálenější minulosti: objevení se tanku

- **vztažný bod: denotační čas substantiva** – v některých případech se neshoduje s časem predikace

- generická užití jmen

(13) Klaus kolem nich krouží a připomíná **jestřába**, **zahlédnuvšího** z kilometrové výšky malého králíčka schovaného v křoví.

Literatura:

- JELÍNEK, Milan. *Transpoziční verbální adjektiva aktivní*. In: Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity, řada A 51. Brno : Masarykova univerzita, 2003. Str. 113–123.

- KOMÁREK, Miroslav; KOŘENSKÝ, Jan; PETR, Jan et al. *Mluvnice češtiny 2: Tvarosloví*. Praha : Academia 1986.

- KARLÍK, Petr. *K vnitřní struktuře českých participií*. In: Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity, řada A 51. Brno : Masarykova univerzita, 2003. Str. 133–145.

- ŠTÍCHA, František. *Uzuálnost, funkčnost a systémovost jako kritéria gramatičnosti: K jednomu typu morfologické derivace (udělajíc – udělající)*. Slovo a slovesnost, 69, 2008.

- příklady ze SYN2006PUB, kromě (3) – Štícha z internetu – a (11).